

رابطه هوش‌های چندگانه و هیجانی با کیفیت ترجمه با در نظر گرفتن نقش واسطه‌ای جنسیت دانشجویان دانشگاه‌های تبریز

دکتر بهلول سلمانی* (گروه مترجمی زبان انگلیسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران)

مریم نصیری (گروه مترجمی زبان انگلیسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران)

چکیده

مبحث کیفیت ترجمه همواره در مباحث مربوط به ترجمه چه به‌عنوان یک محصول و چه به‌عنوان یک فرایند از درجه اهمیت بالایی برخوردار است و عوامل زیادی بر آن تأثیرگذار هستند که ویژگی‌های روان‌شناختی از مهم‌ترین عوامل است. تحقیق حاضر به بررسی رابطه هوش‌های چندگانه و هیجانی با کیفیت ترجمه پرداخته است. روش تحقیق از نوع رویکرد ترکیبی بوده و با استفاده از روش کمی و کیفی انجام شده است. جامعه آماری متشکل از دانشجویان دختر و پسر کارشناسی‌ارشد رشته مترجمی زبان انگلیسی دانشگاه‌های تبریز در سال ۱۳۹۴ است (N=۶۵). نمونه آماری شامل ۴۹ نفر از دانشجویان ترم سوم رشته مترجمی زبان انگلیسی است که با استفاده از فرمول «کوکران» و «روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی نسبی» انتخاب شده‌اند. مدل ارزیابی کیفیت ترجمه (TQA) هاوس برای ارزیابی کیفیت ترجمه مورد استفاده قرار گرفته است و دو پرسشنامه «هوش چندگانه گاردنر» و «هوش هیجانی بار-آن» برای تحلیل، به ترتیب هوش چندگانه و هوش هیجانی مورد استفاده قرار گرفتند. نتایج نشان داد که در بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، فقط شادی رابطه معنی‌داری با کیفیت ترجمه داشت و در بین مؤلفه‌های هوش چندگانه، هوش زبانی، فضایی و هوش بدنی رابطه معنی‌داری با کیفیت ترجمه داشتند. همچنین نتایج حاکی از آن است که

* نویسنده مسئول bsalmani@iaut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۵/۰۹

جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی و چندگانه با کیفیت ترجمه نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: کیفیت ترجمه، هوش، هوش هیجانی، هوش چندگانه، جنسیت

۱. مقدمه

ترجمه یک کنش ارتباطی است که حداقل با دو زبان مختلف و با شبکه‌ای از عناصر شامل تفاوت‌های فرهنگی، تاریخی، سیاسی و ایدئولوژیکی سروکار دارد (شانگارفام و ابولسبا، ۲۰۰۹)، بنابراین، ترجمه را نمی‌توان مقوله‌ای جدا و منفرد که در هاتیم و میسون^۲ (۱۹۹۷) آمده است، محسوب کرد. ژان پیاژه^۳ در اثر اوّل خود در زمینه روانشناسی شناختی (۱۹۶۷) به محققانی مانند سلسکویتس و لیدرر^۴ (۱۹۸۹) توصیه کرده است که فرآیندهای روانی تفسیر و ترجمه را با استفاده از رویکرد شناختی مورد بررسی قرار دهند (هابشر-دیویدسون^۵، ۲۰۱۳). ارتباط بین مطالعات ترجمه (TS) و رشته روانشناسی در سال‌های اخیر اهمیت زیادی پیدا کرده است و محققانی چون تیرکونن-کاندیت^۶ (۱۹۹۶) و ژانگرممان، پیستر و فیشر^۷ (۲۰۰۵) برخی از جوانب آن مانند نقش مترجم، دیدگاه‌ها، تصمیم‌گیری و راهبردهای وی را در تلاش برای شناخت فرآیندهای ذهنی و روانی مترجم، مورد بررسی قرار داده‌اند. هانسون^۸ (۲۰۰۵) در این رابطه بیان می‌کند که فرآیندهای تصمیم‌گیری تحت تأثیر تجارب هیجانی و شناختی قرار دارند و فرآیندهای ذهنی مترجم حین ترجمه در شناخت ترجمه به‌عنوان تحلیل تطبیقی محصول نهایی، متن ترجمه و متن اصلی، اهمیت زیادی دارد و اکنون که امکان مشاهده مستقیم ذهن انسان وجود دارد، پس تلاش‌های متعددی نیز برای دسترسی غیر مستقیم به ذهن مترجم صورت گرفته است

-
1. Shangarffam & Abolsaba
  2. Hatim & Mason
  3. Jean Piaget
  4. Seleskovitch & Lederer
  5. Hubscher-Davidson
  6. Tirkkonen-Condit
  7. Jungermann, Pfister, & Fischer
  8. Hansen

(پاپاواسیلو^۱، ۲۰۰۷). فرآیند شناختی ترجمه در ذهن مترجم روی می‌دهد، بنابراین، مترجم برای ترجمه متن باید بر مهارت‌های خواندن، تفکر، تحلیل و درک مطلب متن مورد نظر متمرکز کند. از این رو، مطالعه ذهن مترجم -فرآیندهای روانی- می‌تواند نقش مهمی در ارزیابی کیفیت ترجمه داشته باشد که کانون اصلی توجه مقاله حاضر است.

مطالعات اخیر روشن کرده است که ترجمه همواره تحت تأثیر عوامل زیادی قرار داشته است و نمی‌توان آن را به‌طور مجزاً مورد بررسی قرار داد و باید در ارتباط با سایر حوزه‌ها مورد بررسی قرار گیرد. روان‌شناسی، یکی از آنها بوده و رابطه نزدیکی با ترجمه دارد (فرحزاد، ۱۹۹۲). تاکنون، دیدگاه‌ها و نظریات زیادی در مورد ارزیابی کیفیت ترجمه ارائه شده است. یکی از مسائل کلیدی در ارزیابی کیفیت ترجمه آن است که بسیاری از محققان بر کیفیت ترجمه برخی از متون خاص متمرکز بوده‌اند و توجه چندانی به تأثیر ویژگی‌های مترجم بر کیفیت ترجمه نشده است که در بین این ویژگی‌ها، می‌توان به هوش‌های هیجانی و چندگانه اشاره کرد. مفهوم هوش چندگانه امروز در آموزش، کسب‌وکار، هنر و سایر زمینه‌های زندگی روزانه استفاده می‌شود. تئوری هوش چندگانه بیان می‌کند که انسان‌ها دارای هشت (یا بیشتر) نوع هوش نسبتاً مستقل هستند که عبارت‌اند از: هوش زبانی^۲، ریاضیاتی-منطقی^۳، فضایی^۴، موسیقایی^۵، بدنی-جنبشی^۶، طبیعت‌گرایی^۷، بین‌فردی^۸ و درون‌فردی^۹ (گاردنر^{۱۰}، ۲۰۰۶). گاردنر بر این باور است که هوش در واقع چیزی بیش از دارایی ذهنی انسان است و کسی که به‌عنوان مثال توانایی ریاضیاتی ندارد را نباید «کم‌هوش» تصور

1. Papavassiliou
2. linguistic intelligence
3. logical-mathematical
4. spacial
5. musical
6. kinethic-body
7. naturalism
8. intra-pesonal
9. inter-personal
10. Gardner

کرد، زیرا چنین کسی شاید در سایر زمینه‌ها باهوش باشد. به عبارت دیگر، اگرچه همه دانشجویان هوش ریاضیاتی یا زبانی بالایی ندارند، اما شاید در سایر زمینه‌ها مانند موسیقی، روابط فضایی یا دانش بین فردی، تخصص زیادی داشته باشند. این بدان معنی است که انواع مختلف هوش، روابط متفاوتی با یادگیری انواع گوناگون دانش دارند (زارعی و محسنی، ۲۰۱۲). علاوه بر آن، هوش هیجانی نیز متشکل از برخی از صلاحیت‌ها، مهارت‌ها و تسهیل‌گرهای بین فردی و درون فردی است که به منظور تعیین رفتارهای اثربخش انسانی با یکدیگر ترکیب شده‌اند که موضوع بسیاری از تحقیقات علمی بوده است (بار-آن، ۲۰۰۶).

تحقیق حاضر، در تلاش برای تأیید مسائل یادشده، به بررسی رابطه بین هوش چندگانه^۲ و هوش هیجانی^۳ با کیفیت ترجمه پرداخته است. شکی نیست که ارزیابی کیفیت ترجمه، مورد توجه بسیاری از محققان، به خصوص، در سال‌های اخیر بوده است. پیشرفت‌های صورت گرفته در زمینه مطالعات ترجمه و نیز وجود رویکردهای مختلف در این زمینه، خود نیاز دانشجویان و محققان به مطالعه کاربردهای آن را نشان می‌دهد. ترجمه، پدیده‌ای است که تأثیر زیادی بر زندگی افراد دارد (اردوداری، ۲۰۰۸) و مترجم، البته، طبقه ویژه‌ای از ارتباط‌دهنده است که همواره تلاش می‌کند تعامل نزدیکی با متون مبدأ و مقصد، با در نظر گرفتن اهداف خاص، خواننده‌های ویژه و سرانجام تأثیر ویژه‌ی آن، داشته باشد (هاتیم و میسون، ۱۹۹۷).

برخی از محققان رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه را مورد بررسی قرار داده‌اند که می‌توان به تحقیق شانگارام و ابولسبا (۲۰۰۹) اشاره کرد که رابطه معنی‌داری بین سطح هوش هیجانی و کیفیت ترجمه نیافته‌اند. ورزنده و جدیدی (۲۰۱۵) نیز رابطه معنی‌داری را بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه پیدا نکرده‌اند. برخی محققان نیز به بررسی رابطه بین هوش چندگانه و کیفیت ترجمه پرداخته‌اند که

-
1. Bar-On
  2. multiple intelligence
  3. emotional intelligence
  4. Ordudari
  5. Hatim & Mason

می‌توان به تحقیق یوسفی، بختیارنیا و رباتجزی (۲۰۱۳) اشاره کرد که رابطه بین هوش معنوی و کیفیت ترجمه را بررسی کرده و نشان داده‌اند که رابطه معنی‌داری بین آنها وجود ندارد.

یی‌آن^۱ (۲۰۱۰) نقش تئوری هوش چندگانه در عملکرد و رفتار یادگیری زبان خارجی را بررسی کرده و نقش مهم هوش چندگانه را در یادگیری زبان خارجی از جمله تأثیر آن بر رفتار یادگیری دانش‌آموز تأیید کرده‌اند. مارسیا^۲ (۲۰۱۱)، نقش تئوری هوش چندگانه در ارزیابی ترجمه دانشجویان در کلاس‌های آموزشی برزیل را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده که شناخت نوع هوش چندگانه دانشجویان کمک زیادی می‌تواند به توسعه و ارزیابی کیفیت ترجمه دانشجویان کند. پیش‌قدم، شایسته و حیدری (۲۰۱۶) با مدل‌سازی ترکیبی هوش و فاکتورهای زبان‌شناختی به‌عنوان پیش‌بین‌های کیفیت ترجمه به این نتیجه رسیده‌اند که بین هوش زبانی و هوش روایتی و یادگیری زبان دوم و در پی آن با کیفیت ترجمه رابطه معنی‌داری وجود دارد. احمدیان (۲۰۱۰) رابطه بین جنسیت مترجم و کیفیت ترجمه را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که زنانی که از سبک نوشتاری-بیانی استفاده کرده‌اند در ترجمه عملکرد بهتری نسبت به مردان داشته‌اند. اگرچه برخی از محققان رابطه بین هوش و کیفیت ترجمه را بررسی کرده‌اند، اما نتایج به‌دست‌آمده توسط آنها روشن نبوده و مؤلفه‌های هوش را بررسی نکرده‌اند و بدین منظور پژوهش حاضر تلاش کرده است که رابطه هوش هیجانی و چندگانه را با کیفیت ترجمه مورد بررسی قرار دهد.

مدل هاوس تاکنون برای بررسی کیفیت ترجمه در این رابطه مورد ارزیابی قرار نگرفته است و تحقیق حاضر احتمالاً اولین تحقیق در این زمینه است. بسیاری از تحقیقات انجام‌شده با استفاده از مدل هاوس در کشورمان به بررسی موردی ترجمه یک کتاب (رونق‌زاده، ۱۳۹۸؛ سیدجلالی و همکاران، ۱۳۹۶) یا اشعار (رحمانیان،

---

1. Yi-an
2. Marcia

۱۳۹۴) پرداخته‌اند و به اثرگذاری متغیرهای روان‌شناختی مانند هوش هیجانی و هوش چندگانه و تأثیر آن بر کیفیت ترجمه نپرداخته‌اند و لذا پژوهش حاضر می‌تواند ادبیات تحقیق را از این لحاظ غنی‌تر سازد.

۲. پیشینه پژوهش

۲.۱. ترجمه و مدل ارزیابی کیفیت ترجمه (TQA) هاوس

در دو دهه گذشته، مطالعات (بازیل و هاتیم^۱، ۱۹۹۰؛ بیکر^۲، ۱۹۹۲، ویلس^۳، ۱۹۸۲؛ هاوس^۴، ۱۹۷۶؛ و هورتون^۵، ۱۹۹۸) برای ارزیابی کیفیت ترجمه بیشتر به معرفی سبک‌های عینی به‌جای ذهنی پرداخته‌اند (القینای^۶، ۲۰۲۰). بر اساس دیدگاه هاوس (۲۰۱۵)، ترجمه را می‌توان به‌عنوان «جایگزینی یک متن از نظر معنایی و نقش در زبان مبدأ با متن معادل آن در زبان مقصد» تعریف کرد. هاوس اشاره کرده است که اولین شرط لازم برای این معادل‌سازی، آن است که متن ترجمه معادل نقشی با متن اصلی داشته باشد. مدل اصلی ارزیابی کیفیت ترجمه هاوس (۱۹۷۷، ۱۹۸۱) بر اساس تئوری «کاربرد زبان» ارائه شده است و برای تحلیل اجزای گفتمان‌زبانی و نیز موقعیتی-فرهنگی متون ترجمه‌شده و اصلی، مقایسه آن دو و ارزیابی تطبیق نسبی آنها طراحی شده است. این مدل، یک مدل‌گزینشی بوده و مبتنی بر تئوری «کاربردشناسی»^۷، «زبان‌شناختی کارکردی نظام‌مند» هالیدی^۸، «چارچوب مکتب پراگ زبان و زبان‌شناسی»^۹، تئوری «سیاق»^۹، «سبک‌گرایی» و «تحلیل گفتمان» تدوین شده است (هاوس، ۲۰۱۵).

-
1. Basil & Hatim
  2. Baker
  3. Wills
  4. House
  5. Horton
  6. Al-Qinai
  7. pragmatic theory
  8. Halliday
  9. register theory

در این تحقیق از مفهوم کلاسیک سیاق از نظر هالییدی در مورد «حوزه»^۱، «نحوه»^۲ و «حالت»^۳ استفاده شده است. بعد «حوزه» عنوان، محتوای متن و یا موضوع متن را با تفکیک درجه عمومیت، اختصاصی بودن و یا جزء جزء بودن در واژگان، در بر می‌گیرد. «نحوه» به ماهیت مشارکت‌کنندگان، مخاطب و خطاب‌دهنده و رابطه بین آنها از نظر قدرت اجتماعی، فاصله اجتماعی و نیز صمیمیت عاطفی، اشاره دارد. حالت، به هر دو سبک نوشتاری و گفتاری اشاره دارد (که می‌تواند ساده باشد، مانند نوشتن برای خواندن؛ یا پیچیده باشد، مانند نوشتن برای صحبت کردند گویی اصلاً نوشته نشده است) و به روابط بالقوه و واقعی بین نویسنده و خواننده می‌پردازد. شرکت‌کنندگان ممکن است «ساده»، یعنی مونولوگ بدون مخاطب در متن باشند و یا ممکن است «پیچیده»، با مخاطبان متعدد شامل استفاده از مکانیسم‌های زبان‌شناختی در متن باشند. همچنین «ژانر» در سال‌های اخیر به این مدل تحلیلی اضافه شده است که در بین گونه‌های سیاق «حوزه»، «حالت» و «نحوه» قرار می‌گیرد. ژانر در واقع، کیفیت ترجمه را نشان می‌دهد. اگرچه مفهوم سیاق (حوزه، نحوه، حالت) رابطه بین متن و بافت را در بر می‌گیرد و از اهمیت زیادی برای ترجمه برخوردار است و رابطه بین متن و بافت خرد را در بر می‌گیرد، ژانر متن را به بافت-کلان زبان و جامعه فرهنگی متن هدف، پیوند می‌دهد (هاوس، ۲۰۱۵).

۲.۲. هوش هیجانی

هوش هیجانی بر اساس تعریف سالوی و مایر^۴ (۱۹۹۰، ص ۹۸)، «توانایی برای نظارت بر احساسات و هیجانات خود و دیگران، به منظور ایجاد تمایز بین آنها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت فعالیت‌ها و تفکرات فرد» است. این محققان در تحقیق کاربردی خود ثابت کردند که چگونه می‌توان هوش هیجانی را به عنوان یک

-
1. field
  2. mode
  3. tenor
  4. Salovey & Mayer

توانمندی ذهنی اندازه‌گیری کرد (مایر، دیپائولو و سالوی^۱، ۱۹۹۰). بار-آن (۲۰۰۲) اولین مقیاس اندازه‌گیری هوش هیجانی را تدوین کرد. مدل هوش هیجانی بار-آن به ظرفیت عملکردی و موفقیت اشاره دارد و به خود عملکرد و یا موفقیت اهمیتی نمی‌دهد و مدلی «فرآیند-محور» است و مبتنی بر نتیجه نیست (بار-آن، ۲۰۰۲). هوش هیجانی بر توانمندی‌های اجتماعی و هیجانی متمرکز است و توانایی آگاه بودن، شناخت و بیان خود، توانایی شناخت دیگران، توانایی مقابله با هیجانات شدید و توانایی پذیرش تغییر و حل مسائل اجتماعی و فردی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد (بار-آن، ۱۹۷۷). بار-آن در مدل خود، پنج مؤلفه برای هوش هیجانی تعریف کرده است: مهارت‌های درون‌فردی^۲، میان‌فردی^۳، سازگاری^۴، مدیریت استرس^۵ و برخورداری از خلق عمومی^۶. هر یک از این مؤلفه‌ها شامل چند زیرمؤلفه است که در جدول ۱ به‌طور خلاصه توضیح داده شده‌اند. بار-آن اعتقاد دارد که هوش هیجانی در طول زمان، رشد می‌یابد و به‌واسطه آموزش، برنامه‌ریزی و درمان تقویت می‌شود (بار-آن، ۲۰۰۲). بار-آن فرض می‌کند که افرادی که هوش هیجانی آنها بالاتر از حد متوسط است در رفع نیازهای محیطی و مقابله با فشارهای محیطی، موفقیت بیشتری به دست می‌آورند. وی همچنین بیان می‌کند که نقص در هوش هیجانی می‌تواند به معنای عدم موفقیت و بروز مشکلات هیجانی و عاطفی باشد. از دیدگاه بار-آن، همه افرادی که مشکلاتی در حل مسأله، آزمون واقعیت، تحمل استرس و کنترل تکانه دارند، با مشکلات مشابهی روبه‌رو می‌شوند. به‌طورکلی، بار-آن اعتقاد دارد که هوش هیجانی و هوش شناختی نقش مشابهی در هوش عمومی فرد دارند که می‌تواند نشانگر ظرفیت فرد برای موفقیت در زندگی باشد (بار-آن، ۲۰۰۲).

-
1. Mayer, Dipaolo, & Salovey
  2. Interpersonal skills
  3. intrapersonal
  4. compatibility
  5. stress management
  6. having a public mood

جدول ۱. مدل هوش هیجانی بار-آن (بار-آن، ۲۰۰۲، ص. ۲۱)

زیرمولفه‌ها	مولفه‌های اصلی	زیرمولفه‌ها	مولفه‌های اصلی
خودآگاهی		خودآگاهی	
جرات		جرات	
خودتنظیمی	مهارت سازگاری	خودتنظیمی	مهارت بین‌فردی
خودشنکوفایی		خودشنکوفایی	
استقلال		استقلال	
روابط میان‌فردی	مهارت مدیریت	روابط میان‌فردی	
تعهد اجتماعی	استرس	تعهد اجتماعی	مهارت میان‌فردی
همدلی		همدلی	
		مساله‌گشایی	
		آزمون واقعیت	مهارت سازگاری
		تعطاف‌پذیری	

۲.۳. هوش چندگانه

تئوری هوش چندگانه که اولکین بار توسط روانشناس معروف، هاوارد گاردنر^۱، در اواخر دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ معرفی شد، بیان می‌کند که انسان‌ها دارای هشت نوع هوش غیر ارادی هستند و از این هوش‌ها چه به صورت فردی و چه گروهی، برای ایجاد محصول، استفاده کرده و مسائل مربوط به جوامع خود را حل و فصل می‌کنند (گاردنر، ۱۹۸۳، ۱۹۹۹، ۲۰۰۶ الف، ۲۰۰۶ ب). هشت نوع هوش شناسایی شده عبارت‌اند از: هوش زبانی، هوش ریاضیاتی-منطقی، هوش فضایی، هوش موسیقایی، هوش بدنی-جنبشی، هوش طبیعت‌گرایانه، هوش بین‌فردی و هوش میان‌فردی (گاردنر، ۱۹۹۹). تئوری هوش چندگانه برای متقاعد کردن عموم به وجود هوش‌های متعدد به جای فقط یک هوش ارائه شد. مفاهیم سنتی هوش که در اوایل قرن دوازده ارائه شده بودند، حاکی از آن بودند که هوش، صرفاً، با آزمون‌های هوش عمومی (IQ) اندازه‌گیری می‌شود که باور پیازه (۱۹۵۰، ۱۹۵۲) و سایر روانشناسان را نادیده گرفته است (گاردنر، ۲۰۰۶ الف).

1. Haward Gardner

اگرچه تئوری‌های متعددی در مورد هوش چندگانه معرفی شده است، اما تئوری هوش چندگانه گاردنر شاید بهترین نظریه در این زمینه باشد که شاید علت آن، ریشه در شواهد و مدارکی باشد که ارائه کرده است و یا استقبال مشتاقانه جامعه آموزشی باشد (آرمسترانگ^۱، ۱۹۹۴؛ کورنهابر و گاردنر^۲، ۱۹۹۴؛ شیرر^۳، ۲۰۰۴). گاردنر در ابتدا ابتدا هفت نوع هوش را شناسایی کرده بود، اما در اواسط دهه ۱۹۹۰ به این نتیجه رسید که هوش هشتم، یعنی هوش طبیعت‌گرایی، نیز معیارهای یک هوش را دارد (جدول ۲). هوش طبیعت‌گرایی فرد را قادر می‌سازد که محصولات طبیعی مانند حیوانات، گیاهان، انواع سنگ و الگوهای هواشناسی را شناسایی کرده و از هم متمایز سازد (گاردنر، ۱۹۹۹). هواشناسان، گیاه‌شناسان و متخصصان زیست‌شناسی، همگی، متخصصانی هستند که سطح هوش طبیعت‌گرایی بسیار بالایی دارند. در دنیایی که این مهارت ویژه اهمیت چندانی برای بقای انسانی ندارند، توانمندی‌های طبیعت‌گرایی می‌تواند تمایزات زیادی را بین ساخته دست بشر در جامعه مصرف‌کننده ایجاد کند (دیویس^۴ و همکاران، ۲۰۱۱).

جدول ۲. هشت هوش گاردنر (دیویس و همکاران، ۲۰۱۱)

توصیف	هوش
توانایی تحلیل اطلاعات و خلق محصول شامل زبان شفاهی و نوشتاری مانند گفتار، کتاب و نوشتار	زبانی
توانایی تدوین معادلات و اثبات‌ها، انجام محاسبات و حل مسائل انتزاعی	منطقی-ریاضیاتی
توانایی تشخیص و دستکاری تصاویر بزرگ و زیبا	فضایی
توانایی تولید، یادسازی و ساخت معنی الگوهای مختلف اصوات	موسیقیایی
توانایی شناسایی و تشخیص انواع مختلف گیاهان، حیوانات و شکل‌گیری توده‌های هوایی در دنیای طبیعی	طبیعت‌گرایی
توانایی استفاده از بدن خود برای خلق محصول و یا حل مساله	بدنی-جنبشی
توانایی شناسایی و درک خفیات، خواسته‌ها، انگیزه‌ها و اهداف دیگران	بین فردی
توانایی شناسایی و درک خفیات، خواسته‌ها، انگیزه و اهداف فردی	میان فردی

1. Armstrong
2. Kornhaber & Gardner
3. Shearer
4. Davis

۲. ۴. هوش هیجانی، چندگانه و جنسیت

هوش هیجانی شامل توانایی‌های متعددی است و بنابراین فاکتورهای متعددی نیز بر آن تأثیر دارند. یکی از فاکتورهای مؤثر، جنسیت است که اثرگذاری آن می‌تواند به دلایل بیولوژیکی و اجتماعی باشد. از نظر اجتماعی، زنان هوش هیجانی بیشتری نسبت به مردان دارند (ریف و سینگر^۱، ۲۰۰۲؛ سینگ^۲، ۲۰۰۲). پیتریدس و فارنهام^۳ (۲۰۰۰) جنسیت را به‌عنوان فرآیند اجتماعی توضیح داده‌اند و برخی فعالیت‌ها را مردانه و برخی را زنانه نامیده‌اند. برخی ویژگی‌ها برای یک جنسیت مطلوب است، اما برای جنس مخالف نامطلوب است. به‌عنوان مثال، ابراز وجود یک ویژگی مردانه و صمیمیت و مهربانی یک ویژگی مطلوب زنانه است (سیگلینگ، فارنهام و پتراید^۴، ۲۰۱۵). علت این اختلاف را می‌توان در آن دانست که زنان و مردان جامعه‌پذیری متفاوتی دارند (داکلت و رافالی^۵، ۱۹۸۹). در فرآیند جامعه‌پذیری، مدارس، همسالان، والدین و یا رسانه، زنان را تشویق به همکاری و هماهنگی با دنیای درون فردی می‌کنند، درحالی‌که مردان تشویق به رقابت، استقلال و ویژگی ابزاری می‌شوند (پتریدس و فارنهام، ۲۰۰۶). در نتیجه این تجارب کودکی زنان در مقایسه با مردان یاد می‌گیرند که ارزش زیادی به محبت و ارتباط متقابل فردی بدهند (گانکل^۶ و همکاران، ۲۰۰۷). در طرف دیگر، از دیدگاه بیولوژیکی، فرناندز-بیروکال، کابلو و کاستلو^۷ (۲۰۱۲) به این نتیجه رسیده‌اند که بیوشیمی زنان با احساسات و عواطف فردی آمیخته است که فاکتور حیاتی برای بقای آنها محسوب می‌شود. در مغز زنان، بخش ویژه پردازش هیجانی بسیار بزرگ‌تر از مردان است (بارون-کوهن^۸، ۲۰۰۳). علاوه بر آن، مردان و

-
1. Ryff & Singer
  2. Singh
  3. Petrides & Furnham
  4. Siegling, Furnham, & Petrides
  5. Duckelt & Raffali
  6. Gunkel
  7. Fernandez-Berrocal, Cabello, & Castillo
  8. Baron-Cohen

زنان از نظر پردازش مغزی هیجان‌ها نیز متفاوت هستند (کرایگ^۱، ۲۰۰۹) که منجر به هوش هیجانی متفاوت در آنها می‌شود. به‌طورکلی، نتایج تحقیقات نشان داده است که هوش هیجانی و جنسیت همبستگی معنی‌داری دارند و نمره‌های هوش هیجانی زنان بیشتر از مردان است و پردازش هیجان‌ها و مهارت‌های بین فردی در زنان نسبت به مردان بهتر است (وان روی، آلونسو و ویزوسوارن^۲، ۲۰۰۵). کاندرا، گیاتری و دوی^۳ (۲۰۱۷) نشان داده‌اند که زنان هوش هیجانی بالاتری نسبت به مردان دارند و رانسینگ^۴ و همکاران (۲۰۱۷) نیز نشان داده‌اند که میانگین نمره هوش هیجانی زنان سریلانکا بیشتر از مردان است و ثناگومحرر و محمدیان (۱۳۹۶) نشان داده‌اند که میزان هوش هیجانی پسران و دختران متفاوت نیست. از طرفی، تحقیقات نشان داده است که چون مردان و زنان نقش‌های متفاوت اجتماعی دارند، پس از نظر روان‌شناختی نیز ممکن است نقش‌های اجتماعی متفاوتی ایفا کنند (ایگل و وود^۵، ۱۹۹۲). بسیاری از پژوهشگران ثابت کرده‌اند که زنان و مردان در شش نوع هوش چندگانه با هم تفاوت دارند (هولینگ و پیرکل^۶، ۲۰۰۵؛ کانگ و فارنهام^۷، ۲۰۱۶). همچنین، رمزی، سوشیلا و ابوحدید^۸ (۲۰۰۸) نشان داده‌اند که تفاوت جزئی و معنی‌داری بین هوش چندگانه افراد بر اساس جنسیت آنها وجود دارد. موناسترکی^۹ (۲۰۰۵) نشان داده است که پسران و دختران هوش منطقی یا ریاضیاتی متفاوتی دارند. مارکوس^{۱۰} (۲۰۱۵) نیز هوش زبانی زنان و مردان را متفاوت دانسته است و نشان داده است که هوش زبانی زنان بیشتر از مردان است. بارتال و جارموویسچ^{۱۱}

1. Craig
2. Van Rooy, Alonso, & Viswesvaran
3. Chandra, Gayatri, & Devi
4. Ranasinghe
5. Eagly & Wood
6. Holling & Preckel
7. Kang & Furnham
8. Ramzi, Sushila, & Abouchedid
9. Monastersky
10. Marcus
11. Bar-Tal & Jarymowicz

(۲۰۱۰) نیز هوش چندگانه زنان را متفاوت از مردان دانسته است. نیمک^۱ (۱۹۹۷) بیان کرده است که مردان منطقی‌تر از زنان هستند، درحالی‌که زنان هیجان، ابتکار و سوگیری بیشتری دارند. با توجه به ادبیات تحقیق و اثبات وجود رابطه بین هوش هیجانی و هوش چندگانه با جنسیت، پژوهش حاضر در بخشی از اهداف خود به بررسی نقش واسطه‌ای جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی و هوش چندگانه با کیفیت ترجمه پرداخته است.

۲.۵. هوش چندگانه، هیجانی و مطالعات ترجمه

یکی از زمینه‌هایی که اهمیت ویژه‌ای برای فردی در آن آشکار می‌شود، ترجمه ادبی است که سبک مترجم و ویژگی‌های فردی وی اهمیت زیادی دارد. بسیاری از محققان (الیندر^۲، ۲۰۰۶، جونز^۳، ۲۰۰۶؛ لین^۴، ۲۰۰۶) رابطه بین ترجمه و خلاقیت را بررسی کرده و این واقعیت را نشان داده‌اند که برای تولید موفقیت‌آمیز متن هدف، مترجمان متون ادبی باید، خود، خلاقیت داشته باشند (هابشر-دیویدسون^۵، ۲۰۱۳). درواقع، تحقیقات انجام‌شده در مورد «نوشتن خلاق»، به یافته‌های جالبی در مورد نقش و تأثیر هیجان‌ات و تأثیر آن بر فرآیند نوشتن، رسیده‌اند. مطالعات به این نتیجه رسیده‌اند که رابطه بین هوش هیجانی و خلاقیت بیشتر در بین نویسندگانی مشاهده شده است که از اختلالات عاطفی، افسردگی و یا اضطراب رنج می‌برند (پورجلالی، اسکریزنسکی و کافمن^۶، ۲۰۰۹) که می‌توان آن را نتیجه حساسیت بیش‌ازحد، هیجان‌ات عمیق و یا سایر ویژگی‌های هیجانی دانست (پیرتو^۷، ۲۰۰۹). پس اگر ویژگی‌های شخصیتی و هیجانی خاصی وجود دارد (مانند درک مستقیم، حساسیت، تلقین) که همه نویسندگان خلاق به‌طور مشترک دارای آن ویژگی‌ها هستند، پس

-
1. Nemecek
  2. Ellender
  3. Jones
  4. Lin
  5. Hubscher-Davidson
  6. Pourjalali, Skrzynecky, & Kaufman
  7. Pirto

احتمال آن وجود دارد که ویژگی‌های خاصی هم باشند که همه مترجمان موفق آنها را دارند (ژاسکلانن^۱، ۱۹۹۹).

یی-آن نقش هوش‌های متعدّد را در رفتار و عملکرد زبان خارجه مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که هوش‌های متعدّد نقش مهمی در یادگیری زبان خارجه بر عهده دارند، به‌عنوان مثال، وی به این نتیجه رسیده است که هوش‌های موسیقایی، بین‌فردی و میان‌فردی نقش بیشتری در پیش‌بینی رفتار یادگیری فرد دارند و هوش‌های موسیقایی، زبانی و بصری نیز پیش‌بین‌های عملکرد فرد در زبان انگلیسی هستند. آلودین^۲ (۲۰۱۳) با بررسی روانشناسی ترجمه در تعاملات بین فرهنگی و تشریح تکنیک‌های مختلف ترجمه که در ترجمه تبلیغات بین فرهنگی مورد استفاده قرار می‌گیرند، اثبات می‌کند که نشانه‌شناسی، پایه و اساس ترجمه تبلیغات را تشکیل می‌دهد. ورزنده و جدیدی (۲۰۱۵) نیز تأثیر هوش هیجانی مترجمان بر کیفیت ترجمه آنها را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که تخصص دانشگاهی مترجم، تأثیر معنی‌داری بر کیفیت ترجمه دارد؛ اما رابطه‌ای را بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه پیدا نکرده‌اند.

یوسفی و همکاران (۲۰۱۳) رابطه بین هوش معنوی و کیفیت ترجمه را بررسی کرده و یافته‌های آنها نشان داده است که رابطه معنی‌داری بین سطح هوش معنوی مترجمان و کیفیت ترجمه آنها وجود ندارد و بین مؤلفه‌های هوش معنوی فقط تفکر انتقادی وجودی و آگاهی متعالی می‌توانند عوامل پیش‌بینی‌کننده مثبت کیفیت ترجمه مترجمان فارسی متون مذهبی باشد. کلی^۳ (۲۰۰۵) نیز چارچوبی را برای استفاده از هوش‌های چندگانه برای مدل‌سازی ویژگی‌های یادگیری تدوین کرده و تلاش کرده است که رابطه‌ای را بین هوش‌های چندگانه و سبک‌ها و استراتژی‌های یادگیری پیدا کند. وی به این نتیجه رسیده است که مفهوم هوش و سبک، به‌عنوان پیش‌بین

---

1. Jaskanen
2. Ulvydiene
3. Kelly

عملکرد زبان، ارتباط زیادی با هم دارند. در واقع، نتایج وی اثربخشی مثبت سبک‌های مبتنی بر هوش چندگانه را در فرایند یادگیری دانش‌آموزان اثبات کرده است.

شانگارفام و ابولسبا (۲۰۰۹) رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه را بررسی کرده و رابطه مثبتی را بین سطح هوش هیجانی مترجمان و کیفیت ترجمه آنها پیدا نکرده است. احمدیان (۲۰۱۰) رابطه بین جنسیت مترجمان و کیفیت ترجمه آنها را با در نظر گرفتن سبک‌های نوشتاری مختلف در فرایند ترجمه، بررسی کرده و دریافته است که زنانی که از سبک نوشتاری بیانگر استفاده کرده‌اند، نسبت به مردان عملکرد بهتری در ترجمه داشته‌اند و زنانی که از سبک اطلاعاتی استفاده کرده‌اند در ترجمه متون اطلاعاتی، نسبت به مردان عملکرد بهتری داشتند. بر این اساس، در پژوهش حاضر سؤال‌های زیر مطرح شده است:

- آیا مؤلفه‌های هوش هیجانی (حل مسأله، شادمانی، تحمل فشار روانی، استقلال، خودشکوفایی، خودبازاری، خودآگاهی هیجانی، همدلی، مسئولیت-پذیری اجتماعی، روابط بین‌فردی، واگرایی، انعطاف‌پذیری، کنترل تکانش، خوش‌بینی) با کیفیت ترجمه رابطه دارد؟
- آیا مؤلفه‌های هوش چندگانه (هوش کلامی، هوش منطقی، بصری، بین‌فردی، موسیقایی، درون‌فردی، طبیعت‌گرا، بدنی) با کیفیت ترجمه رابطه دارد؟
- آیا جنسیت می‌تواند در رابطه بین هوش هیجانی-چندگانه و کیفیت ترجمه نقش واسطه‌ای داشته باشد؟

۳. روش تحقیق

در تحقیق حاضر، از رویکرد ترکیبی با استفاده از ترکیب دو روش تحقیقاتی کیفی و کمی استفاده شده است. جامعه آماری متشکل از دانشجویان دختر و پسر ترم سوم رشته مطالعات ترجمه در سطح کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی تبریز (۴۰ نفر) و غیرانتفاعی نبی اکرم (۲۵ نفر) در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۹۵ بودند و نمونه آماری نیز شامل دانشجویان دختر و پسر ترم سوم دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز (۲۸ نفر، ۹ مرد و ۱۹ زن) و دانشگاه غیرانتفاعی نبی اکرم (۲۱ نفر، ۱۰ مرد و ۱۱ زن) بود که با

استفاده از فرمول «کوکران»^۱ و به روش طبقه‌بندی نسبی انتخاب شدند. داشتن دانش کافی از تئوری‌های ترجمه و تجربه در ترجمه متون از ملاک‌های ورود به تحقیق بود. دو پرسشنامه «هوش هیجانی بار-آن» و «هوش چندگانه گاردنر» برای اندازه‌گیری به ترتیب هوش هیجانی و هوش چندگانه بهره گرفته شده است که روایی هر دو پرسشنامه توسط استادان رشته مترجمی زبان انگلیسی و روان‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت و پایایی هر دو پرسشنامه در تحقیقات مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است که به ترتیب ۰/۹۳ (بار-آن، ۲۰۰۶)؛ ۰/۹۶ (ابراهیم سنجقی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ و ۰/۸۱ (گاردنر، ۲۰۰۴)؛ ۰/۹۲ (مطلب‌زاده و منوچهری، ۱۳۸۸) می‌باشند. در این تحقیق نیز با توجه به جامعه آماری متفاوت، با استفاده از «ضریب آلفای کرونباخ» مورد بررسی قرار گرفت که برای پرسشنامه‌های هوش هیجانی و هوش چندگانه به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۹۱ بود که از پایایی بسیار خوبی برخوردار بود. برای ارزیابی کیفیت ترجمه، ۱۵۶ کلمه معادل با دو پاراگراف از کتاب خوشه‌های خشم اثر جان اشتاین بک^۲ (۱۹۳۹) به دلیل داستانی بودن و اعتبار ساختاری آن برای ارزیابی کیفیت ترجمه، انتخاب شد که با استفاده از مدل ارزیابی کیفیت ترجمه (TQL) تحلیل شده است و سپس به همراه پرسشنامه‌ها بین دانشجویان برای ترجمه توزیع شد و به آنها اجازه داده شد که از فرهنگ لغت استفاده کنند. جهت پُر کردن پرسشنامه و متن انتخابی برای ترجمه، ۱ ساعت (هرکدام ۲۰ دقیقه) زمان اختصاص یافت. جهت گردآوری داده‌ها، ابتدا مطالعه پایلوت بین ۳۰ نفر انجام شد و پس از تأیید نتایج، آزمون اصلی انجام شد. داده‌ها با استفاده از «آزمون رگرسیون» و نرم‌افزار «SPSS نسخه ۱۸» تجزیه و تحلیل شدند.

---

1. Cochran Formula

2. John Steinbeck

۴. یافته‌های پژوهش

۴.۱. یافته‌های توصیفی

در جدول زیر یافته‌های توصیفی شامل جنسیت و سن شرکت‌کنندگان در تحقیق و همچنین نوع ترجمه و واحد ترجمه بر اساس مدل هاوس (۲۰۱۵) ارائه شده است.

جدول ۳. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد پاسخگو

درصد	فراوانی		
۶۱/۲	۳۰	زن	جنسیت
۳۸/۸	۱۹	مرد	
۵۵/۱	۲۷	۲۳-۲۷	سن
۲۶/۵	۱۳	۲۸-۳۲	
۱۸/۴	۹	۳۳-۳۷	نوع ترجمه
۶۹/۴	۳۴	آشکار	
۳۰/۶	۱۵	پنهان	
۳۲/۷	۱۶	کلمه	واحد ترجمه
۶/۱	۳	عبارت	
۶۱/۲	۳۰	جمله	
۰	۰	پاراگراف	

از بین شرکت‌کنندگان در تحقیق، ۱۹ نفر (۳۸/۸٪) مرد و ۳۰ نفر (۶۱/۲٪) زن بودند، ۲۷ نفر (۵۵/۱٪) در گروه سنی ۲۳ تا ۲۷ سال، ۱۳ نفر (۲۶/۵٪) بین ۲۸ تا ۳۲ سال و ۹ نفر (۱۸/۴٪) بین ۳۳ تا ۳۷ سال بودند. ترجمه ۳۴ نفر (۶۹/۴٪) از نوع ترجمه آشکار بود و ترجمه ۱۵ نفر (۳۰/۶٪) از نوع پنهان بود. واحد ترجمه ۱۶ نفر (۳۲/۷٪) کلمه بود، برای ۳ نفر (۶/۱٪) عبارت و برای ۳۰ نفر (۶۱/۲٪) جمله بود و هیچ‌یک از پاسخگویان پاراگراف را به‌عنوان واحد ترجمه انتخاب نکرده بودند.

جدول ۴. میانگین و انحراف معیار مربوط به متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	انحراف معیار	متغیر	میانگین	انحراف معیار
حل مساله	۱۳/۷۷	۳/۰۳	زبانی	۳۳/۷۳	۴/۲۵
شادمانی	۱۸/۲۲	۲/۳۲	منطقی-ریاضیاتی	۳۳/۵۹	۵/۶۰
استقلال	۱۹/۷۵	۳/۵۳	فضایی	۳۳/۹۱	۵/۸۱
تحمل فشار روانی	۱۷/۷	۲/۸۵	هوش بین فردی	۳۴/۱۲	۶/۳۳
خودشکوفایی	۱۸/۹۳	۲/۵۴	چندگانه موسیقایی	۳۵/۶۳	۶/۶۰
همدلی	۱۶/۲۰	۲/۶۳	طبیعت‌گرایی	۳۶/۲۶	۵/۶۱
واقع‌گرایی	۱۷/۷۹	۳/۴۵	بدنی-جنبشی	۳۲/۱۲	۶/۱۹
روابط بین فردی	۱۳/۲۶	۴/۳۹	میان فردی	۳۴/۰۸	۵/۵۸
هوش هیجانی					
خوش‌بینی	۱۴/۸۷	۲/۸۹			
خود ابرازی	۱۴/۳۰	۲/۹۴			
کنترل تکانش	۱۸/۹۱	۵/۳۸			
انعطاف‌پذیری	۱۷/۵۷	۲/۴۱			
مسئولیت‌پذیری	۱۳/۴۰	۲/۹۲			
اجتماعی					
خودآگاهی هیجانی	۱۲/۰۲	۳/۶۲			

در بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، مؤلفه «استقلال» با میانگین ۱۹/۷۵۵۱ و انحراف استاندارد ۳/۵۳۲۷۷ بیشترین میانگین و متغیر «همدلی» با میانگین ۱۲/۰۲۰۴ و انحراف استاندارد ۳/۶۲ کمترین میانگین را داشت. خودشکوفایی، کنترل تکانه، شادی، آزمون واقعیت، تحمل استرس و انعطاف‌پذیری، ابراز وجود، خودآگاهی هیجانی، خوش‌بینی، جرات، حل مساله، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و روابط بین فردی به ترتیب در رده‌های بعدی قرار دارند. در بین مؤلفه‌های هوش چندگانه، «هوش طبیعت‌گرایی» با میانگین ۲۶۸۳۶ و انحراف استاندارد ۵/۶۱ بیشترین میانگین و «هوش بدنی-جنبشی» با میانگین ۳۲/۱۲ و انحراف استاندارد ۶/۱۹ کمترین میانگین را داشتند. هوش موسیقایی، بین فردی، میان فردی، بصری-فضایی، کلامی-زبان‌شناختی و منطقی-ریاضیاتی به ترتیب در رده‌های بعدی قرار دارند.

۵. آزمون سؤال‌های تحقیق

سؤال اول: آیا بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن و کیفیت ترجمه رابطه وجود

دارد؟

در این بخش، از آزمون رگرسیون چند متغیره برای تحلیل رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه استفاده شده است. بدین منظور، از «تحلیل واریانس رگرسیون» برای بررسی رابطه بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با کیفیت ترجمه استفاده شده است.

جدول ۵. آزمون تحلیل واریانس بررسی رابطه هوش هیجانی و کیفیت ترجمه

مدل	R	درجه آزادی	مربع میانگین	F	سطح معنی داری
رگرسیون	۷۸/۸۲۳	۱۶	۴/۹۲۶	۱/۱۲۹	۰/۰۳۱
باقیمانده	۱۳۹/۵۸۵	۳۲	۴/۳۶۲		
کل	۲۱۸/۴۰۸	۴۸			

بر اساس جدول بالا، مقدار F برابر با ۱/۱۲۹ است و سطح معنی داری (۰/۰۳۱) نیز کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده که بدان معنی است که حداقل یکی از مؤلفه‌های هوش هیجانی دارای رابطه خطی با کیفیت ترجمه است که در گام بعدی، ضرایب رگرسیون آن را توضیح می‌دهد.

جدول ۶. ضرایب رگرسیون برای بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی هوش هیجانی از کیفیت ترجمه

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		سطح معنی داری
	B	خطای استاندارد	بتا	t	
ثابت	۴/۴۷۰	۵/۶۶۷		۰/۷۸۹	۰/۴۳۶
حل مساله	۰/۱۰	۰/۱۴۵	۰/۰۱۵	۰/۰۷۱	۰/۹۴۳
شادمانی	۰/۳۶۹	۰/۱۷۱	۰/۴۰۱	۲/۱۶۱	۰/۰۳۸
استقلال	۰/۹۴	۰/۱۵۵	۰/۱۵۵	۰/۶۰۴	۰/۵۵۰
تحمل استرس	۰/۱۰۰	۰/۱۸۳	۰/۱۳۳	۰/۵۴۳	۰/۵۹۱
خودشکوفایی	-۰/۱۳۴	۰/۱۷۶	-۰/۱۶۰	-۰/۷۶۲	۰/۴۵۲
خودآگاهی هیجانی	-۰/۲۵۵	۰/۲۰۴	-۰/۳۱۶	۰/۶۰۴	۰/۲۲۱
آزمون واقعیت	۰/۱۱۷	۰/۱۴۸	۰/۱۸۹	۰/۵۴۳	۰/۴۳۷
روابط بین فردی	۰/۰۱۶	۰/۱۱۱	۰/۰۳۳	-۰/۷۶۲	۰/۸۸۵
خوش‌بینی	-۰/۱۴۰	۰/۲۳۳	-۰/۱۹۰	-۱/۲۴۹	۰/۵۵۲
عزت نفس	۰/۳۶۵	۰/۱۸۶	۰/۵۰۳	۰/۷۸۷	۰/۰۵۹
کنترل تکانه	-۰/۰۹۹	۰/۰۷۸	-۰/۲۵۱	۰/۱۴۶	۰/۲۰۹
انعطاف‌پذیری	۰/۰۶۶	۰/۱۸۷	۰/۰۷۵	-۰/۶۰۰	۰/۷۲۷
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	-۰/۲۰۲	۰/۱۸۰	-۰/۲۷۷	۱/۹۵۵	۰/۲۷۰
همدلی	۰/۰۰۹	۰/۱۵۷	۰/۰۱۵	-۱/۲۸۱	۰/۹۵۴
خودبرازی	۰/۰۷۹	۰/۱۵۳	۰/۱۰۴	۰/۳۵۳	۰/۶۰۷

بر اساس جدول بالا، ضرایب استاندارد نشان می‌دهد که در بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، فقط «شادی» می‌تواند کیفیت ترجمه را پیش‌بینی کند، زیرا به ازای یک واحد تغییر در آن، $0/401$ واحد تغییر در کیفیت ترجمه ایجاد شده است که بدان معنی است که شادی می‌تواند 40% کیفیت ترجمه را پیش‌بینی کند. سایر متغیرهای هوش هیجانی رابطه‌ای با کیفیت ترجمه ندارند. همچنین چون سطح معنی‌داری آزمون برابری رگرسیون و مقدار ثابت با مقدار صفر در متغیر شادی ($0/038$) کمتر از $0/05$ است، لذا فرض برابری ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت با مقدار صفر در این متغیر رد می‌شود، یعنی متغیر شادی بر کیفیت ترجمه تأثیر می‌گذارد، اما سایر متغیرها تأثیری بر کیفیت ترجمه ندارند.

سؤال دوم: آیا بین هوش چندگانه و مؤلفه‌های آن و کیفیت ترجمه رابطه وجود دارد؟

در این بخش، از آزمون رگرسیون چند متغیره برای تحلیل رابطه بین هوش چندگانه و کیفیت ترجمه استفاده شده است.

جدول ۷. آزمون تحلیل واریانس بررسی رابطه هوش چندگانه و کیفیت ترجمه

مدل	R	درجه آزادی	مربع میانگین	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۴۴/۱۵۸	۹	۴/۹۰۶		
باقیمانده	۱۷۴/۲۵۰	۳۹	۴/۴۶۸	۱/۰۹۸	۰/۰۳۸
کل	۲۱۸/۴۰۸	۴۸			

همان‌طور که جدول بالا نشان می‌دهد، مقدار F و سطح معنی‌داری کمتر از $0/05$ به دست آمده است که بدان معنی است که حداقل یکی از مؤلفه‌های هوش چندگانه دارای رابطه خطی با کیفیت ترجمه است.

جدول ۸. ضرایب رگرسیون برای بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی هوش چندگانه از کیفیت ترجمه

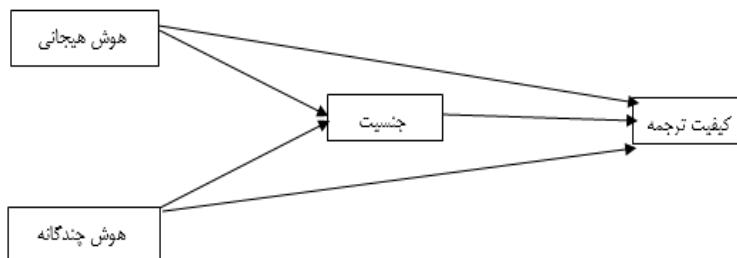
مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد		t	سطح معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	بتا			
ثابت	۸/۰۹۸	۴/۷۷۴			۱/۹۶۹	۰/۰۹۸
زبان‌شناختی/کلامی	-۰/۰۵۹	۰/۱۱۰	۰/۱۱۸		-۰/۵۴۲	۰/۰۴۹
منطقی/ریاضیاتی	۰/۰۱۳	۰/۰۸۰	۰/۰۳۳		۰/۱۵۸	۰/۰۸۷۵
بصری/فضایی	۰/۰۲۳	۰/۰۹۳	۰/۲۶۰		۰/۲۴۳	۰/۰۴۳
هوش بین‌فردی	۰/۰۳۳	۰/۰۷۱	۰/۰۹۸		۰/۴۶۴	۰/۰۶۴۵
هوش موسیقایی	-۰/۰۶۰	۰/۰۶۵	-۰/۱۸۴		-۰/۹۲۰	۰/۳۶۳
هوش طبیعت‌گرایی	-۰/۰۷۱	۰/۰۹۱	۰/۱۸۶		-۰/۷۵۵	۰/۴۴۳
هوش بدنی/جنبشی	۰/۱۵۴	۰/۰۷۳	۰/۴۴۸		۲/۱۰۴	۰/۰۴۲
هوش میان‌فردی	۰/۰۸۲	۰/۰۷۴	۰/۲۱۴		۱/۱۰۷	۰/۲۷۵

مطابق جدول بالا، ضرایب استاندارد نشان می‌دهد که از بین مؤلفه‌های هوش چندگانه، هوش «زبان‌شناختی-کلامی»، «بصری-فضایی» و «بدنی-جنبشی» می‌توانند کیفیت ترجمه را پیش‌بینی کنند، زیرا به ازای یک واحد تغییر در این متغیرها به ترتیب ۰/۱۱۸، ۰/۲۶۰ و ۰/۲۱۴ واحد تغییر در کیفیت ترجمه روی داده است که بدان معنی است که این سه نوع هوش می‌توانند به ترتیب ۰/۱۱، ۰/۲۶٪ و ۰/۲۱٪ کیفیت ترجمه را پیش‌بینی کنند. سایر هوش‌ها رابطه‌ای با کیفیت ترجمه ندارند. همچنین، چون سطح معنی‌داری آزمون برابری رگرسیون و مقدار ثابت با مقدار صفر در هوش کلامی-زبان‌شناختی (۰/۰۴۹)، بصری-فضایی (۰/۰۴۳) و بدنی-جنبشی (۰/۰۴۲) کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده است، پس فرض برابری ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت با مقدار صفر رد شده و این سه نوع هوش بر کیفیت ترجمه تأثیر دارند، اما سایر انواع هوش تأثیری بر کیفیت ترجمه ندارند.

سؤال سوم: آیا جنسیت می‌تواند نقش واسطه‌ای در رابطه بین هوش هیجانی-

چندگانه با کیفیت ترجمه ایفا کند؟

برای آزمون فرضیه سوم و تحلیل نقش واسطه‌ای جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی و هوش چندگانه با کیفیت ترجمه، از «آزمون تحلیل مسیر» استفاده شده است. مدل اولیه پژوهش به صورت زیر است:

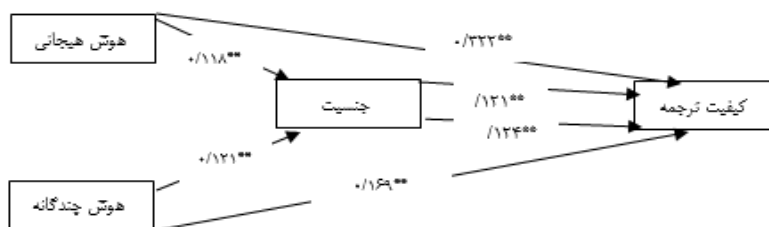
نمودار ۱. الگوی پیشنهادی پژوهش

ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

	۴	۳	۲	۱
۱-هوش هیجانی				-
۲-هوش چندگانه			۱	۰/۲۴۹**
۳-جنسیت		۱	۰/۲۴۹**	۰/۲۲۷**
۴-کیفیت ترجمه	۱	۰/۳۱۳**	۰/۱۶۰**	۰/۲۵۹**

همان‌طور که مندرجات جدول ۴ نشان می‌دهد، همه روابط همبستگی بین متغیرها در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار هستند. این تحلیل‌های همبستگی بیشی در خصوص روابط دومتغیری بین متغیرهای پژوهش را فراهم می‌کنند. جهت آزمون هم‌زمان انگاره روابط مفروض در پژوهش حاضر، روش «الگویابی معادلات ساختاری» (SEM) اعمال گردیده است. نمودار ۲ الگوی نهایی پژوهش حاضر و ضرایب مسیر در میان متغیرها را گزارش می‌دهد.

نمودار ۲. الگوی تأییدشده پژوهش

جدول ۱۰ الگوی ساختاری، مسیرها و ضرایب استاندارد آنها در الگوی نهایی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. این جدول نشان می‌دهد که همه ضرایب مسیرهای مستقیم در الگوی نهایی معنی‌دار هستند.

جدول ۱۰. ضرایب مسیرهای مستقیم در الگوی نهایی

مسیر	بتا	سطح معنی‌داری
هوش هیجانی ← جنسیت	۰/۱۱۸	۰/۰۰۱
هوش هیجانی ← کیفیت ترجمه	۰/۳۲۲	۰/۰۰۰
جنسیت ← کیفیت ترجمه	۰/۱۲۱	۰/۰۰۵
هوش چندگانه ← جنسیت	۰/۱۲۱	۰/۰۰۱
هوش چندگانه ← کیفیت ترجمه	۰/۱۶۹	۰/۰۰۹
جنسیت ← کیفیت ترجمه	۰/۱۲۴	۰/۰۰۶

۶. یافته‌های مربوط به فرضیه الگوی پیشنهادی

در این بخش، ابتدا، مسیرهای مستقیم الگو و سپس یافته‌های مربوط به مسیرهای غیر مستقیم (واسطه‌ای) گزارش می‌شوند.

۶.۱. مسیرهای مستقیم الگوی پیشنهادی

یافته‌های مربوط به فرضیه‌های مستقیم الگوی پیشنهادی با توجه به مندرجات جدول ۵ مورد بررسی قرار می‌گیرند:

هوش هیجانی با جنسیت رابطه دارد. هوش هیجانی + جنسیت با استناد به جدول شماره ۴ ضریب مسیر هوش هیجانی به جنسیت معنی‌دار است ($\beta=0/118$)، $(p=0/001)$ ؛

هوش هیجانی با کیفیت ترجمه رابطه دارد. هوش هیجانی + کیفیت ترجمه با استناد به جدول شماره ۴ ضریب مسیر هوش هیجانی به کیفیت ترجمه معنی‌دار است $(\beta=0/322, p=0/000)$ ؛

جنسیت با کیفیت ترجمه رابطه دارد. جنسیت + کیفیت ترجمه با استناد به جدول شماره ۵ ضریب مسیر جنسیت به کیفیت ترجمه معنی دار است ($\beta=0/121$)، $(p=0/050)$ ؛

هوش چندگانه با جنسیت رابطه دارد. هوش چندگانه + جنسیت، ضریب مسیر هوش چندگانه به جنسیت معنی دار است ($\beta=0/121$)، $(p=0/001)$ ؛

هوش چندگانه با کیفیت ترجمه رابطه دارد. هوش چندگانه + کیفیت ترجمه، ضریب مسیر هوش چندگانه به کیفیت ترجمه معنی دار است ($\beta=0/169$)، $(p=0/009)$ ؛

جنسیت با کیفیت ترجمه رابطه دارد. جنسیت + کیفیت ترجمه، ضریب مسیر جنسیت به کیفیت ترجمه معنی دار است ($\beta=0/124$)، $(p=0/006)$.

مسیرهای غیر مستقیم الگوی پیشنهادی

با توجه به مسیرهای غیر مستقیم، به بررسی روابط میانجی گری متغیرهای الگوی پیشنهادی در پژوهش حاضر پرداخته می شود. برای تعیین معنی داری روابط واسطه-ای، از «بوت استراپ» استفاده شده است. جدول ۱۱ نتایج حاصل از «بوت استراپ» را در رابطه هوش هیجانی و هوش چندگانه با کیفیت ترجمه با واسطه گری جنسیت نشان می دهد.

جدول ۱۱. نتایج آزمون بوت استروپ برای مسیر واسطه‌ای

متغیر	داده‌ها	بوت	سوگیری	سطح معنی داری	حد پایین	حد بالا
هوش هیجانی ← جنسیت ← کیفیت ترجمه	۰/۷۱۲	۰/۷۰۲	-۰/۰۰۱۸	۰/۰۱۵۲	۰/۰۲۷۵	۰/۱۷۶۵
هوش چندگانه ← جنسیت ← کیفیت ترجمه	۰/۷۲۴	۰/۷۰۴	-۰/۰۰۱۷	۰/۰۱۵۲	۰/۰۲۷۴	۰/۱۷۶۶

مطابق با جدول شماره ۶ حد پایین فاصله اطمینان برای جنسیت به عنوان متغیر میانجی به ترتیب بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه ($0/0275$) و هوش چندگانه و کیفیت ترجمه ($0/0274$) و حد بالای آن ($0/1765$) و ($0/1766$) است. سطح اطمینان برای این فاصله اطمینان ۹۵ و تعداد نمونه گیری مجدد «بوت استراپ» ۵۰۰۰ است. با توجه به اینکه صفر بیرون از این فاصله اطمینان قرار می گیرد، رابطه بین هوش

هیجانی و هوش چندگانه با کیفیت ترجمه با نقش واسطه‌ای جنسیت معنی‌دار بوده و این فرضیه تأیید می‌شود.

۷. بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر، سه فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. در سؤال اول، رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه ارزیابی شد که نتایج نشان داد که در بین مؤلفه‌های هوش هیجانی، فقط متغیر «شادی» رابطه مثبت و معنی‌داری با کیفیت ترجمه دارد و می‌تواند ۴۰٪ کیفیت ترجمه را پیش‌بینی کند. در این راستا، شانگارفام و ابولسبا^۱ (۲۰۰۹) رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه را بررسی کردند که نتایج آنها نشان داده است که رابطه معنی‌داری بین سطح هوش هیجانی مترجمان و کیفیت ترجمه آنها وجود ندارد. نتایج این تحقیق با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست. همچنین، ورزنده و جدیدی (۲۰۱۵) نیز تأثیر هوش هیجانی مترجمان بر کیفیت ترجمه آنها را بررسی کرده و آنها نیز رابطه‌ای را بین هوش هیجانی و کیفیت ترجمه پیدا نکرده‌اند، نتایج این تحقیق نیز با یافته‌های پژوهش حاضر همسو نیست. شاید علت این ناهم‌سویی در نتایج را بتوان به این امر نسبت داد که در این تحقیقات، هوش هیجانی به‌عنوان یک کل مورد بررسی قرار گرفته است و زیرمؤلفه‌های آن و رابطه آنها با کیفیت ترجمه بررسی نشده است، درحالی‌که در تحقیق حاضر همه زیرمؤلفه‌های هوش هیجانی از دیدگاه بار-آن مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر آن، همه تحقیقات انجام‌شده در این زمینه، از «مدل ودینگتون»^۲ برای ارزیابی کیفیت ترجمه استفاده کرده‌اند، در حالی که تحقیق حاضر از «مدل هاوس» که ویژگی‌های شخصیتی را نیز مد نظر قرار می‌دهد، استفاده شده است؛ بنابراین می‌توان علت ناهم‌سویی نتایج را به استفاده از مدل‌های متفاوت ارزیابی کیفیت ترجمه و جامعه آماری متفاوت با ویژگی‌های متفاوت نسبت داد. در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت که بسیاری از محققان بر این باورند که رابطه‌ای بین هوش هیجانی و

1. Shangarffam & Abolsaba

2. Waddington

عملکرد فرد وجود دارد و هوش هیجانی عاملی مؤثر و تعیین کننده در زندگی واقعی است که می توان به موفقیت تحصیلی، شغلی و غیره اشاره کرد. شادی، حالتی روانی یا هیجانی بهزیستی است که به واسطه عواطف مثبت و یا خوشایند تعریف می شود و می تواند به فرد انگیزه بدهد. شادی دربردارنده قوانین مهمی است که می توان آنها را با استفاده از تأثیر احساسات بر همه ابعاد رفتار انسانی مانند سلامت روانی و فیزیکی، آموزشی و رشد مهارت، سازگاری اجتماعی و عملکرد شناسایی کرد (شجاعی و همکاران، ۲۰۱۲). بسیاری از محققان اعتقاد دارند که شادی را باید یکی از منابع اصلی پیامدهای مثبت در کیفیت عملکرد، دانست (بوهم و لیبومیرسکی^۱، ۲۰۰۸) و شاید علت تأثیر شادی بر کیفیت ترجمه در تحقیق حاضر را هم بتوان به این مفهوم نسبت داد.

در سؤال دوم تحقیق، رابطه بین هوش چندگانه و کیفیت ترجمه ارزیابی شد که نتایج حاکی از آن بود که در بین مؤلفه های هوش چندگانه، هوش زبان شناختی-کلامی، بصری-فضایی و بدنی-جنبشی رابطه معنی داری با کیفیت ترجمه داشتند. در این راستا، کلی (۲۰۰۵) رابطه بین هوش چندگانه و سبکها و استراتژی-های یادگیری را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که نوع هوش و سبک آن می تواند پیش بینی کننده عملکرد زبانی فرد باشند. در حقیقت، نتایج این تحقیق اثربخشی مثبت سبک های مختلف مبتنی بر هوش چندگانه را در فرایند یادگیری دانش آموز تأیید کرده است و می توان گفت که نتایج این تحقیق با یافته های پژوهش حاضر همسو است. در تحقیق دیگر که توسط یی-آن (۲۰۱۰) انجام شده است، نقش هوش چندگانه در رفتار و عملکرد زبان خارجه بررسی شده و نتایج نشان داده است که هوش چندگانه نقش مهمی در یادگیری زبان خارجه شامل رفتار یادگیری و عملکرد یادگیری زبان خارجه دارد. این تحقیق همچنین به این نتیجه رسیده است که هوش موسیقایی، بین فردی و میان فردی نقش معنی داری در پیش بینی رفتار یادگیری فرد دارند که همچنین می توان گفت، نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق حاضر همسو

---

1. Boehm & Lyubomirsky

است. در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت که هوش کلامی-زبان‌شناختی با توانایی فرد برای شناخت زبان نوشتاری و گفتاری و نیز توانایی وی برای صحبت کردن و نوشتن، سروکار دارد. از لحاظ کاربردی، هوش زبان‌شناختی محدود می‌شود به توانایی فرد به استفاده از زبان، چه نوشتاری و چه کلامی، به‌منظور دستیابی به اهداف (فرناندز-مارتینز و همکاران، ۲۰۱۲، ص. ۹۸۰۷). هوش فضایی، توانایی یا مهارت روانی برای حل مشکلات فضایی جهت‌یابی، بصری‌سازی اشیاء از زوایای مختلف، چهره‌شناسی و توجه دقیق به جزئیات را توصیف می‌کند (بتورن^۱، ۲۰۱۱). هوش بدنی-جنبشی به تفکر حرکتی مربوط می‌شود و شامل توانایی برای استفاده از حرکت و جنبش برای خوداظهاری یا دقت در دستیابی به هدف است. این نوع هوش به حفظ اطلاعات مربوط به فعالیت کمک زیادی می‌کند.

در سؤال سوم، نقش واسطه‌ای جنسیت در رابطه بین هوش هیجانی و چندگان با کیفیت ترجمه بررسی شد که نتایج نشان داد جنسیت، نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند. کاندرا^۲ و همکاران (۲۰۱۷) نشان داده‌اند که زنان هوش هیجانی بالاتری نسبت به مردان دارند و رانسینگ^۳ و همکاران (۲۰۱۷) نیز نشان داده‌اند که میانگین نمره هوش هیجانی زنان سریلانکا بیشتر از مردان است که با یافته‌های پژوهش حاضر همسو است. ثناگومحرر و محمدیان (۱۳۹۶) نشان داده‌اند که میزان هوش هیجانی پسران و دختران متفاوت نیست که با یافته‌های پژوهش حاضر همسو نیست که علت آن را می‌توان در جامعه آماری متفاوت دانست. همچنين رمزی^۴ و همکاران (۲۰۰۸) نشان داده‌اند که تفاوت جزئی و معنی‌داری بین هوش چندگانه افراد بر اساس جنسیت آنها وجود دارد. موناسترکی^۵ (۲۰۰۵) نشان داده است که پسران و دختران هوش منطقی یا ریاضیاتی متفاوتی دارند که با یافته‌های پژوهش حاضر همسو است. در تبیین یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت، جنسیت مترجم، یکی از فاکتورهایی است که

1. Bethurne
2. Chandra
3. Ranasinghe
4. Ramzi
5. Monastersky

بر فرآیند نهایی ترجمه تأثیر می‌گذارد و دقت ترجمه نیز از ویژگی‌های اصلی و بنیادی در ارزیابی و تحلیل هر متن ترجمه‌ای است. بسیاری از مطالعات در زمینه ترجمه، ویژگی‌های آن و عوامل مؤثر بر آن صورت گرفته است که در بین آنها جنسیت مترجم، انعکاس قابل ملاحظه‌ای در فرآیند ترجمه داشته است.

محدودیت اصلی این تحقیق، سختی تشکیل گروه متجانس از افراد بود که بر اساس اهداف تحقیق آزمون‌ها را انجام دهند. همچنین، سوگیری افراد در پاسخگویی به پرسشنامه‌ها نیز از محدودیت‌های تحقیق است. علاوه بر آن، به دلیل تعداد محدود پاسخگویان، امکان بررسی فاکتورهای کنترلی مانند سن و ... وجود نداشت. برای پیشنهاد می‌شود که آموزگاران برای آموزش بهتر و نیز آگاهی بیشتر مترجمان، مفاهیم هوش هیجانی و چندگانه را در تدریس خود در نظر بگیرند و به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که تحقیقات بیشتری در مورد رابطه بین هوش چندگانه و انواع هوش و کیفیت ترجمه انجام دهند.

کتاب‌نامه

- ثناگو محرر، غ.، و محمدیان، ش. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و جنسیت در بین دانش آموزان مقطع متوسطه اول شهر زاهدان. *اولین همایش ملی علوم اجتماعی، علوم تربیتی، روانشناسی و امنیت اجتماعی*، تهران: دانشگاه آل طه - معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری کل استان البرز.
- رحمانیان، ح. (۱۳۹۴). بررسی کیفیت ترجمه فارسی اشعار امیلی دیکنسون بر اساس مدل ارزشیابی ترجمه جولیان هاوس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- رونق‌زاده، ش. (۱۳۹۸). تحلیل و بررسی ترجمه فارسی کیمیاگر اثر پائولو کوئلیو، بر اساس مدل ارزیابی کیفیت ترجمه جولیان هاوس (۱۹۹۷). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی زند شیراز.
- سیدجلالی، ب.، و مدرس خیابانی، ش.، و کریمی بهبهانی، س. (۱۳۹۶). تحلیل کیفیت ترجمه ادبی با رویکرد نقش‌گرایی ارزیابی ترجمه: مطالعه موردی ترجمه‌های فارسی رمان فرنی و زویی اثر جی، دی، سلینجر. *انتشارات دانشگاه تربیت مدرس*، ۱۵۹-۱۸۲، (۷)، ۱.

- Abdolrezapour, P. (2013). The relationship between emotional intelligence and EFL learners' writing performance. *Social and Behavioral Sciences*, 70, 331-339.
- Ahmadian, M. (2010). The role of gender differences on translation quality. *Journal of English Studies and Translation*, 78(4), 545-565.
- Al-Qinai, J. (2020). Translation quality assessment: Strategies, parameters and procedures. *Meta*, 45(3), 490-497.
- Armstrong, T. (1994). *Multiple intelligences in the classroom*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Bar-On, R. (1997). *Bar-On emotional quotient inventory (EQ-I): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Bar-On, R. (2002). *Bar-On emotional quotient inventory (EQ-I): Technical manual*. Toronto, Canada: Multi-Health Systems.
- Bar-On, R. (2006). Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI): Consortium for research on emotional intelligence in organizations. *Psicothema*, 18, 13-25.
- Baron-Cohen, S. (2003). *The essential difference: The truth about the male and female brain*. New York, NY: Basic Books.
- Barron, F. (1969). The psychology of the creative writer. *Explorations in Creativity*, 43(12), 69-74.
- Bar-Tal, Y., & Jarymowicz, M. (2010). The effect of gender on cognitive structuring: Who are more biased, men or women?. *Psychology*, 1, 80-87.
- Chamberlain, L. (1998). Gender metaphors in translation. In M. Backer (Ed.), *Encyclopedia of translation studies* (pp. 93-96). London, England: Routledge.
- Chandra, A., Gayatri, A., & Devi, D. (2017). Assessment of emotional intelligence in first year medical graduates: A Questionnaire based study. *International Journal of Physiology*, 5, 124-126.
- Craig, A. D. B. (2009). How do you feel-now? The anterior insula and human awareness. *Nature Reviews Neuroscience*, 10(1), 59-70.
- Davis, K., Christodoulou, J. A., Seider, S., & Gardner, H. (2011). *The theory of multiple intelligences*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Duckelt, E., & Raffalli, M. (1989). Taking care: Maintaining the self and the home in early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 18, 549-565.
- Eagly, A. h., & Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist*, 54, 408-423.
- Ebrahim Sanjaghi, M., Ghazanfari, S. M. J., & Saeidizadeh, A. (2014). Study of the impact of emotional intelligence on the organizational learning, emphasizing on participatory culture (the case study: A public organization). *The Scientific Journal of Innovation Management*, 3(1), 125-146.
- Ellender, C. (2006). *Re-rendering the dialogic writings of Claude Sarraute: Translate or recreate?* Portsmouth, UK: University of Portsmouth.
- Farahzad, F. (1992). *Testing achievement in translation classes*. Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins Publishing Company.

- Fernandez-Berrocal, P., Cabello, R., & Castillo, R. (2012). Gender differences in emotional intelligence: The mediating effect of age. *Behavioral Psychology/Psicologia Conductual*, 20(1), 77-89.
- Fernandez-Martinez, F., Kseniya, Z., & Wolfgang, M. (2012). Text categorization methods for automatic estimation of verbal intelligence. *Expert Systems with Applications*, 39(10), 9807-9820.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York, NY: Basic Books.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st Century*. New York, NY: Basic Books.
- Gardner, H. (2006a). *Development and education of the mind: The selected works of Howard Gardner*. London, England: Routledge.
- Gardner, H. (2006b). *Replies to my critics*. Chicago, Illinois: Open Court Publishing Company.
- Gunkel, M., Lusk, E. J., Wolff, B., & Li, F. (2007). Gender-specific effects at work: An empirical study of four countries. *Gender, Work & Organization*, 14, 56-79.
- Hatim, B., & Mason, I. (1997). *The translator as communicator*. London, England: Routledge.
- Holling, H., & Preckel, F. (2005). Self-estimates of intelligence- methodological approaches and gender differences. *Personality and Individual Differences*, 38(3), 503-517.
- House, j. (2001). Translation quality assessment: Linguistic description versus social evaluation. *Journal des Traducteurs / Meta: Translators' Journal*, 46(2), 243-257.
- House, J. (2015). *Translation quality assessment: Past and present*. London, England: Routledge.
- Hubscher-Davidson, S. (2013). Emotional intelligence and translation studies: A new bridge. *Translators' Journal*, 58(2), 324-346.
- Hubscher-Davidson, S. E. (2009). Personal diversity and diverse personalities in translation: A study of individual differences. *The Journal of Perspectives: Studies in Translatology*. <https://doi.org/10.1080/09076760903249380>.
- Jaskanen, S. (1999). *On the inside track to Loserville* (Unpublished master's thesis). Helsinki University, USA.
- Jones, F. (2006). *Unlocking the black box: Researching poetry translation processes*. London, New York: Continuum.
- Jones, F. R. (2006). *Handbook of translation studies online*. Newcastle University.
- Jungermann, H., Pfister, H.-R., & Fischer, K. (2005). *Die psychologie der entscheidung*. München: Elsevier.
- Kang, W., & Furnham, A. (2016). Gender and personality differences in the self-estimated intelligence of Koreans. *Psychology*, 7(8), 1043-1052.
- Kelly, D. (2005). *A handbook for translator trainers*. Manchester, UK: St. Jerome Publishers.

- Kornhaber, M. L., & Gardner, H. (1995). *Solving for grand beyond tri-umph of discovery: A chronicle of great adventures in science*. New York, NY: Henry Holt and Company.
- Lin, S. (2006). Invisible translation and politics. *Perspectives Studies in Translator*, 14(1), 55-65.
- Marcus, S. A. (2015). *Comparative study of male and female online learner performance in secondary education* (Unpublished doctoral dissertation). North Central University, Arizona.
- Marnat, G. G. (2003). *Handbook of psychological assessment*. Translated by Hasan-Pasha Sharifi & Mohammad-Reza Nik-khu. Tehran, Iran: Sokhan Publications.
- Matlabzadeh, Kh., & Manochehri, M. (2009). Study of the relationship between multiple intelligence and reading skills and comprehension in international English language test (IELTS) among Iranian learners. *The Scientific Journal of Mental Health Principles*, 11(2), 135-140.
- Mavroveli, S., & Sánchez-Ruiz, M. (2011). Trait emotional intelligence influences on academic achievement and school behavior. *British Journal of Educational Psychology*, 81(1), 112-134.
- Mayer, J. D., Dipaolo, M., T., & Salovey, P. (1990). Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, 54, 772-781.
- Mnastersky, R. (2005). Studies show biological differences in how boys and girls learn about math, but social factors play a big role too. *Chronicle of Higher Education*, 51(26), 1-9.
- Nemecek, S. (1997). The furor over feminist science, *Scientific American*, 276(62), 99-100.
- Ordudari, M. (2008). Good translation: Art, craft, or science? *Translation Journal*, 12(1), 1-9.
- Papavassiliou, P. (2007). Traductologie et sciences cognitives: Une dialectique prometteuse. *Meta*, 52(1), 29-36.
- Perry, S. (2009). *Writing in flow*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. *Sex Roles*, 42, 449-461.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2006). The role of trait emotional intelligence in a gender-specific model of organizational vari-ables. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 552-569.
- Piaget, J. (1950). *The psychology of intelligence*. London, England: Routledge & Paul.
- Pirto, J. (2009). *The personalities of creative writers: The psychology of creative writing*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

- Pishghadam, R., Shayesteh, Sh., & Heidari, F. (2016). Hybrid modelling of intelligence and linguistic factors as predictors of translation quality. *The International Journal for Translation & Interpreting Research*, 8(1), 101-116.
- Porourjalali, S., Skrzynecky, E. M., & Kaufman, J. (2009). *The creative writer, dysphoric rumination, and locus of control: The psychology of creative writing*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Ramzi, N. N., Sushila, S., & Abouchedid, K. (2008). Gender differences on self-estimated of multiple intelligences: A comparison between indian and lebanese. *Journal of Social Sciences*, 16(3), 235-243.
- Ranasinghe, P., Wathurapatha, W. S., Mathangasinghe, Y., & Ponnampereuma, G. (2017). Emotional intelligence, perceived stress and academic performance of Sri Lankan medical undergraduates. *BMC Medical Education*, 17, doi: 10.1186/s12909-017-0884-5.
- Ryff, C., & Singer, B. (2002). *From social structure to biology*. In C. Snyder & A. López (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 63-73). Oxford, England: Oxford University Press.
- Schutte, S. (2001). Emotional intelligence and task performance. *Imagination, Cognition, and Personality*, 20(4), 114-135.
- Shangarffam, N., & Abolsaba, A. (2009). The relationship between emotional intelligence and the quality of translation. *Journal of Teaching English as a Foreign Language and Literature*, 1(2), 103-114.
- Shearer, B. (2004). Multiple intelligences theory after 20 years. *Teachers College Record*, 106(1), 2-16.
- ShIPLEY, N. L., JACKSON, M. J., & SEGREST, S. L. (2010). The effects of emotional intelligence, age, work experience, and academic performance. *Research in Higher Education Journal*, 9, 1-18.
- Shojaii Heydari, M., Liaghatdar, M. J., Mirshah Jafari, E., & IsaNejad, O. (2012). Study the validity, reliability and factorial structure of emotional intelligence of Bar-On. *Psychology Magazine*, 15(3), 25-36.
- Siegling, A. B., Furnham, A., & Petrides, K. V. (2015). Trait emotional intelligence and personality: Gender-invariant linkages across different measures of the big five. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 33(1), 1-11.
- Singh, D. (2006). *Emotional intelligence at work*. Delhi, India: SAGE Publication.
- Thury, P. T. (2012). House's functional-pragmatic model of translation assessment and implications for evaluating English-Vietnamese translation quality. *VNU Journal of Foreign Studies*, 29(1), 56-64.
- Tirkkonen-Condit, S. (1996). *What is in the black box? Professionalism in translational decisions in the light of TAP research*. Geburtstag, Tübingen: Narr.
- Ulvydiene, L. (2013). Psychology of translation in cross-cultural interaction. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 84, 1889-1898.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A., & Viswesvaran, C. (2005). Group differences in emotional intelligence test scores: Theoretical and practical implications. *Personality and Individual Differences*, 38, 689-700.

- Varzande, M., & Jadidi, E. (2015). The effect of translators emotional intelligence on their translation quality. *Published by Canadian Center of Science and Education*, 8(8), 23-29.
- Waitman, G., & Plucker, J. (2009). *Teaching writing by demythologizing creativity*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Yi-an, H. (2010). Multiple intelligences and foreign language learning: A case study in Taiwan. *The International Journal of the Humanities*, 8(4), 77-106.
- Yousefi, M., Bakhtiarnia, R., & RobotJazi, M. (2013). The relationship between spiritual intelligence and quality of translation. *International Journal of Language Learning and Applied Linguistics World (IJLLALW)*, 4(4), 601-612.
- Zarei, A. A., & Mohseni, F. (2012). On the relationship between multiple intelligences and grammatical and writing accuracy of Iranian learners of English. *US-China Foreign Language*, 10(7), 1306-1317.

درباره نویسندگان

بهلول سلمانی دکترای مترجمی زبان انگلیسی از دانشگاه حیدرآباد هند دارد و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز است. حوزه‌های پژوهشی موردعلاقه ایشان ارزشیابی کیفیت ترجمه، نشانه‌شناسی و ترجمه، مطالعات جامعه‌شناختی ترجمه، مطالعات بین‌فرهنگی و ترجمه، ترجمه و بینامتنیت می‌باشد.

مریم نصیری فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد مترجمی زبان انگلیسی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز است. حوزه‌های پژوهشی موردعلاقه وی مطالعات بین‌فرهنگی و ترجمه، ترجمه و روان‌شناسی، ترجمه و علوم اجتماعی می‌باشد.